

PROPOSTES DE RESOLUCIÓ DEL GRUP PARLAMENTARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA (REG. 125621)

 Punts aprovats Punts rebutjats Punt transaccionat que no s'ha votat

Exposició de motius

La pagesia és un sector estratègic per a Catalunya, tant per la seva funció essencial en el proveïment d'aliments com per la seva funció social i mediambiental en la gestió i custòdia del territori. Així mateix, la seva contribució com a sector primari en el sistema agroalimentari és imprescindible per situar, aquest darrer sector, com a un dels principals de l'economia catalana.

En un context globalitzat on el lliure mercat ordena les relacions comercials globals, les institucions públiques han d'assegurar l'equilibri d'aquestes relacions comercials a través de la seva regulació i l'establiment d'un control efectiu de preus, amb l'objectiu d'evitar desigualtats competitives en les condicions de producció i desequilibris comercials entre les diferents baules de la cadena alimentària. Uns desequilibris sovint conseqüència d'unes condicions de producció desiguals relacionades, entre d'altres qüestions, amb la regulació dels drets socials i les llibertats civils, de la protecció del mediambient o de la fiscalitat, i que provoquen que els costos i beneficis siguin molt desiguals en funció de la part del món on es localitzi l'activitat.

En un planeta on els recursos són limitats i cada vegada es troben en mans de menys persones, aquesta lògica depredadora de producció fonamentada en la recerca de nous mercats i noves localitzacions de producció rendibles, així com en la persecució d'una major eficiència i obtenció de beneficis desafia constantment els mateixos límits biològics de l'ecosistema global i genera manifestes desigualtats entre comunitats humanes.

És en aquest context, també, on s'emmarca l'actual sistema alimentari, del qual el sector agrari n'és el proveïdor.

Precisament enfront aquesta lògica de govern dels mercats s'erigeix el concepte de sobirania alimentària. Una sobirania alimentària entesa com el dret dels pobles a determinar les polítiques alimentàries que els afecten, decidint i sent sobirans en relació amb la producció, la distribució i el consum d'aliments, així com també sobre les condicions socioeconòmiques i ambientals que determinen aquestes relacions entre totes les baules de la cadena alimentària. Una sobirania alimentària que també inclou la necessitat de planificació de certs sectors estratègics de l'economia com a garant de les necessitats socials.

El sector agrari és un dels grans damnificats d'aquesta pèrdua de sobirania. En aquest sentit, la manera que tenim de concebre actualment la pagesia, basada en un model familiar i arrelat a un territori que li és proper, és un model que corre el risc de desaparèixer. Un model basat en les explotacions familiars les quals, sense dubte, aporten un valor afegit en termes patrimonials, culturals, socioeconòmics i mediambientals en la gestió del territori, la producció d'aliments i la fixació de la població al món rural.

Addicionalment a aquest context de pèrdua de sobirania, en el marc de la Catalunya agroalimentària, el sector agrari, al ser una activitat que es desenvolupa en gran part a l'aire lliure, està molt influenciada pels factors meteorològics i climàtics que l'envolten. I si bé aquest era un risc històricament assumit, en aquest moment de condicions climàtiques canviants, amb fenòmens meteorològics cada vegada més extrems i amb afectacions cada vegada més freqüents (l'actual període de sequera n'és un exemple clar) veu com la seva activitat cada cop està més en risc, ja que aquesta situació afecta directament o indirecta les seves produccions i, per tant, la seva viabilitat econòmica.

A aquests riscos climàtics s'hi ha de sumar altres factors, com són els econòmics. En aquest marc i segons dades del Govern de la Generalitat, la renda agrària té, des del 2007, una tendència negativa en la seva evolució, ja que ha passat de 1.953,9 M€ el 2007 a 1.722,12 M€ a l'avanç del 2022, el que representa una reducció de l'11,86% respecte al 2007 i una reducció del 5,5 % respecte al 2021.

Aquest descens de la renda agrària s'explica perquè el creixement de la producció final agrària no contraresta l'ascens dels costos intermedis. Així i per exemple, els costos de producció del 2022 són un 43 % més cars que l'any 2020 i un 22,06% més cars que al 2021. En aquest sentit, tot i l'increment dels preus percebuts, aquest no reverteix en un increment de la renda ja que els preus dels béns agrícoles com els cereals (blat i blat de moro), dels fertilitzants o dels carburants es mantenen a l'alça a causa del conflicte a Ucraïna. Una situació que s'agreuja també a causa de la sequera als Estats Units i a Europa i pel tancament a les exportacions d'aliments de diversos països de l'Àsia. No obstant això i paradoxalment, els marges de les empreses de l'agroindústria transnacional i de la distribució no han deixat de créixer augmentant els seus beneficis.

Pel que fa al cens agrari (CA), entre el 2009 i el 2020 ha disminuït el nombre d'explotacions agràries però ocupen una major superfície mitjana. L'any 2020 hi havia 54.972 explotacions agràries amb una superfície agrícola utilitzada (SAU) mitjana de 20,3 hectàrees, el que representa una reducció del nombre d'explotacions amb SAU, des del 2009, de 4.944 (-8,4%) i que al mateix temps s'ha incrementat la superfície mitjana en 0,8 ha (4,1 %). Tot i que no es poden comparar estrictament els CA2009 amb el CA2020 ja que el criteri per incloure explotacions en un cens i en l'altre és lleugerament diferent (el CA 2020 és més restrictiu, i les explotacions per definició són més grans) sí que es pot observar que hi ha un procés de concentració de la terra en menys explotacions.

El mateix passa en la ramaderia ja que, entre el 2009 i el 2020, el nombre d'explotacions també ha disminuït però s'incrementa el nombre d'unitats ramaderes, pel que hi ha una tendència a anar a explotacions més grans. Així, el 2020 hi havia 10.890 explotacions ramaderes, amb una mitjana de 304,6 unitats ramaderes (UR) per explotació, el que representa una reducció del nombre d'explotacions ramaderes, des del 2009, de 2.583 (-19,5%), mentre que en conjunt s'han incrementat les UR en 579.049 unitats (21,1%). En aquest cas, però, cal apuntar que tot i que tampoc serien estrictament comparables els censos entre les dues anualitats per una diferència de criteri en la inclusió d'explotacions en un i altre cens, l'evolució sí que tendeix cap a menys explotacions i més grans.

Pel que fa a l'ocupació, el sector primari a Catalunya ocupa el 4.69% dels treballadors, amb una distribució desequilibrada entre les diferents demarcacions ja que, mentre que a Barcelona els treballadors agraris suposen només el 0,33% del total d'ocupats, a Lleida suposen gairebé el 9.63% del total.

Per tipus de règim, els afiliats al règim d'autònoms, l'any 2022 eren 21.226 persones i els assalariats (afiliats al règim general i al Sistema Especial Agrari) 29.531.

Per altra banda, comparant el nombre d'explotacions agràries l'any 2020 (54.972) i el nombre d'autònoms de l'any 2022 (21.226), es pot concloure que moltes explotacions censades (cens 2020) no són explotacions professionals ja que el mateix CA del 2020 mostra que el 51% de les explotacions té una producció estàndard total (PET) de menys de 10.000€.

Del total de les 54.972 explotacions que hi havia a Catalunya l'any 2020, el 66,50% dels seus titulars tenien més de 55 anys, entre 35 i 54 anys són el 29,40% i els de menys de 34 anys són el 4,13%. Unes dades que evidencien un envelliment dels titulars de les explotacions, fet que fa necessari prendre mesures per afavorir el relleu generacional que permeti encarar el futur del sector agrari de Catalunya amb garanties.

Així doncs, els greuges que ha d'afrontar la pagesia relacionats amb la volatilitat i desequilibris dels mercats globalitzats, la pressió asfixiant dels grups d'intermediaris i de l'agroindústria transnacional, l'excés de burocràcia administrativa, les conseqüències del canvi climàtic manifestades amb fenòmens meteorològics extrems cada vegada més freqüents, o esdeveniments geopolítics com la invasió russa d'Ucraïna es tradueixen en augments de costos impossibles de traslladar a la cadena de valor dels productes agroramaders, i comporta la pèrdua de competitivitat de les seves explotacions fins al punt de posar en risc la viabilitat i continuïtat la seva activitat. Aquesta realitat de present genera, inevitablement, una gran incertesa de cara al futur i dificulta de manera determinant el relleu generacional d'aquesta activitat essencial d'un sector estratègic per a Catalunya.

Per tant i en conseqüència, el model de petites i mitjanes explotacions arrelades al territori és un model que cal preservar amb la prioritització de polítiques públiques que contribueixin a dignificar-lo socialment i a fer-lo sostenible ambientalment i rendible econòmicament.

Per tot plegat es presenten les següents:

PROPOSTES DE RESOLUCIÓ

Proposta de resolució 1

La pagesia com a sector estratègic i essencial per assegurar la sobirania alimentària, la salut de les persones i el futur del país.

El Parlament de Catalunya constata que:

1. La pagesia és un sector estratègic per a Catalunya, tant per la seva funció essencial en el proveïment d'aliments com per la seva funció social i mediambiental en la gestió i custòdia del territori. Així mateix, el model familiar de pagesia, de petites i mitjanes explotacions arrelades al territori, és un model que cal preservar amb la prioritització de polítiques públiques que contribueixin a dignificar-lo socialment i a fer-lo sostenible ambientalment i rendible econòmicament.

El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a:

2. Constituir, al llarg de 2024, un grup amb la participació de tots els agents, des de la producció d'aliments fins als consumidors i consumidoras, per a la presentació d'un text consensuat de bases d'una futura Llei de la Sobirania Alimentària de Catalunya que faciliti, a mitjà i llarg termini, la pervivència de la pagesia catalana, la preservació del patrimoni alimentari català i possibiliti a la ciutadania determinar les polítiques alimentàries que els afecten, decidint i sent sobirans en relació amb la producció, la distribució i el consum d'aliments, així com també sobre les condicions socioeconòmiques i ambientals que determinen aquestes relacions entre totes les baules de la cadena alimentària.

3. Presentar, al llarg de 2024, l'estudi relacionat amb la creació d'un fons agrari que actuï com a Renda Bàsica Agrària, amb especial prioritització envers les petites i mitjanes explotacions agroramaderes, que permeti avançar en la transformació del sector agrari cap a la sostenibilitat econòmica, social i ambiental, i amb l'objectiu d'assegurar-ne la viabilitat i fomentar el relleu generacional.

4. Desplegar de manera urgent les mesures per afavorir el relleu generacional previstes a l'Estratègia de Relleu Generacional Agrari de Catalunya, al Pla Estratègic de l'Alimentació de Catalunya (PEAC 2021-2026) i al Programa IMPULS.COOP; amb l'objectiu, entre d'altres, d'enfortir les empreses agràries liderades per joves, assessorant-les i acompanyant-les amb un suport específic i personalitzat per crear, sobre la base de models cooperatius amb responsabilitat social, un sistema de producció, transformació i comercialització agroalimentària, innovador i sostenible, i que integri la perspectiva de gènere i el lideratge femení.

5. [Transaccionada] Presentar, al llarg del 2024, un estudi relacionat amb la creació d'una empresa pública, la Distribuïdora Pública Alimentària, que tingui per objecte la compra agregada a preus justos, establint contractes de subministrament amb productors locals, per tal d'assegurar la competitivitat de les seves explotacions. Així mateix i en el marc dels seus objectius, també hauria de contribuir a garantir a la ciutadania l'accés a una alimentació assequible, saludable i equilibrada amb productes de qualitat, proximitat i temporada; i que impliqui a la pagesia catalana en la seva definició per tal de facilitar el proveïment d'aquests aliments.

Proposta de resolució 2

La pagesia familiar de petites i mitjanes explotacions com a eix vertebrador del món rural i la ruralitat.

El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a:

1. Instar el Govern de l'Estat espanyol a treballar per aconseguir un règim de pensions de jubilació justes per a la gent gran, especialment les dones, que no tenen pensió o la tenen a un nivell que no els permet viure dignament; i també per tal que puguin cedir els drets de la PAC a joves que s'incorporin, afavorint així el relleu generacional i una vida digna per a les persones grans.

2. Fer, durant l'any 2024, la primera convocatòria per a l'adjudicació de parcel·les que hagin entrat al Registre de Terres en desús amb l'objectiu de facilitar l'accés a la terra als joves que s'incorporen, i de disposar de superfícies d'espais test agraris per tal que les persones que es vulguin incorporar a l'activitat agrària i no disposin de terra, puguin iniciar la seva activitat.

3. Instar el Govern de l'Estat espanyol a resoldre amb la màxima urgència les mancances de la *Ley 16/2021, de 14 de diciembre, de medidas para mejorar el funcionamiento de la cadena alimentaria* amb l'objectiu que es reguli de manera efectiva la quota específica de posició de domini de l'agroindústria i la distribució i que es prohibeixi la venda a pèrdues; contribuint a assegurar que l'agricultura, la ramaderia i la pesca percebin una retribució justa pels seus productes que faci viable la sostenibilitat econòmica de les explotacions.

4. Instar el Govern de l'Estat espanyol a facilitar la descentralització del Pla Estratègic de la Política Agrària Comuna (PAC), transferint al Govern de la Generalitat la capacitat de modificació de tot el Pla, de manera que des de Catalunya es puguin prendre les decisions que donin una resposta més sensible, ajustada i singularitzada a les necessitats i oportunitats del sector agrari català. I especialment quan, després del primer any d'aplicació, s'ha detectat que algunes de les mesures no s'ajusten a les seves necessitats reals i pràctiques, una disfunció que s'agreuja en un context d'emergència per sequera el qual no afecta ni condiciona de la mateixa manera a la resta de territoris de l'Estat espanyol.

5. Estudiar, durant el 2024, la viabilitat d'un sistema d'assegurances propi per a Catalunya, la Mutualitat d'Assegurances Agràries Catalana, que permeti donar una òptima cobertura econòmica al sector agrari davant les conseqüències de circumstàncies meteorològiques adverses a les seves explotacions.

Proposta de resolució 3

Facilitació i agilització de la relació entre la pagesia i l'administració pública.

El Parlament de Catalunya constata que:

1. Les institucions públiques han d'assegurar l'equilibri de les relacions comercials d'un mercat globalitzat a través de la seva intervenció i regulació amb l'objectiu d'evitar desigualtats competitives en les condicions de producció i desequilibris comercials entre les diferents baules de la cadena alimentària. Uns desequilibris sovint conseqüència d'unes condicions de producció desiguals relacionades, entre d'altres qüestions, amb la regulació dels drets socials i les llibertats civils, de la protecció del mediambient o de la fiscalitat, i que provoquen que els costos i beneficis siguin molt desiguals en funció de la part del món on es localitzi l'activitat.

El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a:

2. Instar el Govern de l'Estat espanyol a exigir a les institucions europees la inclusió de clàusules mirall relacionades amb la garantia de drets laborals i d'estàndards mediambientals en els tractats de lliure comerç, especialment pel que fa a aquells acords que impliquen l'entrada en territori europeu de productes alimentaris.

3. Activar, a través de la Taula Agrària com a òrgan democràtic de representació del sector agrari agrupat en organitzacions professionals agràries, els grups de treball tècnic per elevar a la pròpia Taula Agrària i als grups parlamentaris del Parlament de Catalunya els aspectes a recollir en un nou Acord i full de ruta per assolir les òptimes condicions de simplificació i agilització administrativa que contribueixin a la desburocratització de l'activitat agrària. Així mateix, iniciar els tràmits per a canviar el nom del departament, actualment Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural pel de Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Acció

Climàtica, mantenint el mateix àmbit competencial de l'actual departament, d'acord amb totes les organitzacions de la Taula Agrària i la Plataforma Pagesa.

4. Fer una proposta, en el marc de la modificació de la Llei 18/2001, d'orientació agrària, per incloure-hi la definició de petites i mitjanes explotacions agrícoles i ramaderes, activitats de base familiar i lligades al territori, amb l'objectiu que puguin ser prioritàries a l'hora de ser beneficiàries del fons agrari relacionat amb la Renda Bàsica Agrària. Així mateix i una vegada introduïda aquesta modificació, adaptar els requeriments documentals necessaris que han de presentar les explotacions agràries i les activitats de transformació a la dimensió d'aquestes explotacions, tenint en compte que s'han de mantenir els nivells de seguretat alimentària i de salut pública òptims.

5. Impulsar una Xarxa Pública de Gestió i Acompanyament Agrària de caràcter comarcal que faciliti un servei d'acompanyament integral pròxim, àgil i transparent. Per fer-ho, s'hauran de portar a terme els canvis administratius, de recursos materials i humans en les oficines comarcals del Departament d'Acció Climàtica Alimentació i Agenda Rural (DACC), per tal que recuperin la seva funció d'acompanyament i d'ajut al sector agrari, especialment en les tasques administratives i burocràtiques a les que s'enfronta. Així mateix, habilitar de manera immediata una finestra única per a tots els tràmits que possibiliti la simplificació i racionalització administrativa.

Proposta de resolució 4

L'acompanyament a la pagesia en el repte d'adaptar l'activitat al canvi climàtic.

El Parlament de Catalunya constata que:

1. La pagesia és un sector que està estrictament relacionat amb la salut ambiental del planeta ja que la preservació de la biodiversitat és imprescindible per garantir uns ecosistemes sans i saludables. Uns ecosistemes que, al seu torn, fan possible produir aliments sans i saludables i garanteixen la viabilitat de l'agricultura i la sostenibilitat socioeconòmica de la pagesia.

El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a:

2. Revisar el Pla Especial de Sequera (PES) en el marc de la Taula Agrària per tal d'adaptar les restriccions que preveu al caràcter estratègic del sector agrari per una banda i, per l'altra, singularitzar les casuístiques dins del propi sector per tal de prioritzar l'activitat de les petites i mitjanes explotacions. Així mateix, i pel que fa a les infraestructures de reg, augmentar les ajudes per a inversions estructurals relacionades amb la implementació de tecnologies i pràctiques sostenibles en l'ús de l'aigua. En aquest sentit i per exemple, en actuacions com la modernització i racionalització dels regadius, l'habilitació de regs de suport en conreus de secà, les diferents metodologies d'aprofitament de l'aigua, els sistemes de monitoratge o mesurament de consums, la utilització de varietats genèticament eficients en l'ús de l'aigua o l'adaptació de les plantacions i produccions a la realitat climàtica i a la disponibilitat hídrica.

3. Dotar de suficients recursos el Pla Estratègic de la Ramaderia Extensiva de Catalunya (PEREC) per tal de desenvolupar amb garanties les accions que conté i, especialment, la referent al pagament per serveis ecosistèmics relacionats amb la prevenció d'incendis i conservació de la biodiversitat a través d'incentivar la pastura d'animals i la gestió forestal per consolidar superfícies.

4. Seguir amb la tramitació necessària per a l'elaboració de la Llei de Caça de Catalunya. Una norma de consens que ha de contribuir a la gestió sostenible dels ecosistemes, i ha d'esdevenir un veritable motor de dinamització i d'orientació dels sectors econòmics i del desenvolupament rural i de muntanya, respectant i valoritzant l'activitat tradicional de la caça i, al mateix temps, tenint en compte les diferents activitats de la ciutadania al medi natural. Així mateix i per altra banda, completar durant el 2024 el desplegament de les mesures del Pla de Xoc per al control de danys de fauna cinegètica, per tal d'assegurar el control de poblacions cinegètiques, reduir-ne els danys a l'agricultura, l'accidentalitat a les carreteres i els riscos sanitaris que generen algunes d'aquestes espècies.

5. Desenvolupar el Pla de Biogàs de Catalunya (2023-2030) impulsant la implantació distribuïda d'aquestes plantes amb l'objectiu de valoritzar les dejeccions ramaderes i els residus orgànics per obtenir biogàs i aprofitar-lo per a la generació de calor, d'electricitat o de biometà, i biofertilitzants.

Proposta de resolució 5

El consum de productes de proximitat i de temporada a través de compra directa o circuits curts com a acte polític per contribuir a consolidar un model més just, sostenible i saludable.

El Parlament de Catalunya constata que:

1. L'alimentació és un dret que ha de poder exercir-se de manera assequible, saludable i equilibrada a través de l'accés a productes de qualitat, proximitat i temporada. La garantia d'aquest dret, amb productes adquirits a través de compra directa o de circuits curts, ha de contribuir de manera determinant a la viabilitat i sostenibilitat del model familiar de pagesia a Catalunya.

El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a:

2. Promoure un Pla de contractació pública alimentària a totes les cuines que donen servei als equipaments de la Generalitat de Catalunya amb criteris de gestió territorial vinculades al producte local, a través de plecs territorialitzats on es prioritzin productes de proximitat, frescos, de temporada, de qualitat, de producció agrària ecològica o integrada, de venda directa i circuits curts.

3. Incorporar als plans docents, d'acord amb el Pla Estratègic de l'Alimentació de Catalunya (PEAC 2021-2026) i els departaments d'Educació, Salut i d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural; formació específica sobre l'estreta relació entre l'alimentació sostenible, de temporada i de proximitat i la salut de les persones. Així mateix, la formació haurà d'incloure les implicacions socials, econòmiques i mediambientals dels diferents sistemes de producció, comercialització i consum; i la importància de la pagesia basada en un model familiar de petites i mitjanes explotacions com a baula essencial en la producció d'aliments, la gestió del territori i la fixació de la població al món rural.

4. Promoure la capacitat productiva de la petita pagesia amb l'objectiu de facilitar l'accés a la ciutadania a un consum més just, sostenible i saludable. En aquest sentit, promoure el desplegament d'una xarxa d'infraestructures públiques arreu del territori com ara obradors compartits, escorxadors de baixa capacitat, l'escalat de noves produccions o punts logístics de venda directa o circuits curts de productes locals.

5. Acompanyar el sector en l'aplicació del reglament de desplegament de la Llei 3/2020, de prevenció de les pèrdues i el malbaratament alimentari de Catalunya, així com continuar implementant l'Estratègia Aprofitem els Aliments; amb l'objectiu de reduir les pèrdues i el malbaratament alimentaris i augmentar l'aprofitament i la valorització dels aliments al llarg de la cadena alimentària.